

Základní škola Česká Třebová, Ústecká ulice
Ústecká 160, 560 03 Česká Třebová

ZŠ Parník

IČO: 70883335
Moneta Money Bank 211767201/0600
ID: 8hkmkky

Telefon: 465 531 054
E-mail: reditel@zs-ustecka.cz
www.zs-ustecka.cz

Preventivní program

Školní rok: 2022/2023

Zpracovala: Mgr. Jana Renčínová
školní metodik prevence

Obsah:

I. Úvod

1. Charakteristika školy
2. Podklady v legislativě
3. Vymezení sociálně patologických jevů

II. Cíle minimálně preventivního programu

III. Metody a formy prevence

1. Aktivity pro žáky
2. Spolupráce s rodiči
3. Vzdělávání pedagogů

IV. Prevence a postupy při řešení šikany

1. Charakteristika šikanování
2. Krizový plán pro eliminaci či minimalizaci škod v případě, že k šikaně ve škole dojde

V. Spolupráce s institucemi

VI. Způsob hodnocení MPP

VII. Závěr

I. Úvod

Téma sociálně patologických jevů je v dnešní době celospolečenským problémem. A právě proto je nutné a žádoucí, aby se i naše škola podílela na prevenci těchto jevů s důrazem na řešení zneužívání návykových a omamných látek.

Prevenci těchto jevů zahajujeme již v prvním ročníku (první stupeň ZŠ) a pokračujeme v ní po celou dobu školní docházky našich žáků.

V loňském školním roce jsme řešili několik nežádoucích jevů. Jedním z nich bylo užívání LYFTŮ – nikotinových sáčků. Problémy se vyskytovaly převážně v 9. ročnících. Objevil se také případ záškoláctví, kouření, šikany i kyberšikany, vše však bylo podchyceno v začátku.

Pro žáky zajišťujeme prevenci v podobě přednášek a besed, spolupracujeme s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Ústí nad Orlicí, zapojujeme se do projektů MěÚ v České Třebové. Individuálně se věnujeme problémovým žákům, poskytujeme rady jejich rodičům.

1. Charakteristika školy

a) Velikost a úplnost školy

Základní škola Česká Třebová, Ústecká ulice je úplnou základní školou s 1. až 9. postupným ročníkem. Zřizovatelem je Město Česká Třebová. V současné době školu navštěvuje 395 žáků (194 na I. a 201 na II. stupni).

Výuka probíhá celkem v deseti třídách na prvním a v osmi třídách na druhém stupni. Jsou zde 3 oddělení školní družiny a školní klub.

Chod školy zajišťují učitelé, vychovatelky, 9 asistentek pedagoga a nepedagogičtí pracovníci.

b) Materiální a technické podmínky

Školu tvoří dvě hlavní budovy v Ústecké ulici č. p. 160 (stará budova), kde sídlí 1. stupeň, a č. p. 598 (nová budova se školní tělocvičnou a výdejnou jídel), kde nalezneme 2. stupeň. V budově 1. stupně proběhla v roce 2021/2022 druhá fáze výměny elektrických a optických rozvodů. Každá třída je vybavena interaktivní tabulí. Součástí areálu je velké školní hřiště a školička, kde jsou umístěny dvě třídy druhých ročníků.

V nové budově školy je učebna výpočetní techniky s 24 počítači s připojením na internet a dataprojektorem, a multimediální učebna. Je zde také učebna fyziky a chemie, přírodopisu, hudební výchovy, výtvarné výchovy, školní dílna a učebna jazyků. Ve všech třídách jsou nainstalovány dataprojektory a plátno nebo interaktivní tabule.

c) Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor tvoří učitelé 1. a 2. stupně, asistentky pedagoga a vychovatelky ve školní družině a ve školním klubu. Pedagogičtí pracovníci doplňují své znalosti a dovednosti doplňkovým a rozšiřujícím studiem na kurzech, seminářích, workshopech apod.

Spolupráce se základní školou v partnerském městě Agrate Brianza v Itálii bohužel nepokračuje tak, jak bychom si přáli. Rok 2019 byl posledním rokem, kdy proběhl každoroční výměnný pobyt našich žáků. S nástupem covidové pandemie v roce 2020 byla tato tradice přerušena. Doufejme, že do budoucna se obnoví.

d) Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Šestičlenná školská rada se pravidelně schází 2-3x ročně a společně řeší záležitosti týkající se naší školy.

Na třídních schůzkách 1. a 6. ročníků (konajících se zpravidla během měsíce září) a dvou informačních odpoledních pedagogové informují rodiče o aktuálním dění ve třídě i ve škole, hodnotí žáky a společně s rodiči se snaží nalézt optimální řešení, pokud nastane jakýkoli problém.

Spolupráce se zřizovatelem se uskutečňuje prostřednictvím odborů Městského úřadu v České Třebové.

Naše škola spolupracuje s PPP v Ústí nad Orlicí, kde řešíme problémy na poli psychologického poradenství a diagnostiky žáků.

Zaměření školy:

Naší škole jde o všeobecný rozvoj poznávacích, komunikačních, sociálních a praktických dovedností žáků, plnění hodnotových cílů a formování osobnostních rysů žáka, a to především těmito formami:

- nabídka zájmových útvarů
- možnost práce ve školním parlamentu
- zapojování žáků do soutěží, olympiád apod.
- poznávací exkurze (D, Z, HV, VV, OV), návštěvy muzeí
- tělesný rozvoj (sport)
- výuka cizích jazyků (anglický, ruský, německý)
- lyžařský kurz
- návštěvy Východočeského divadla v Pardubicích

2. Podklady v legislativě

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání

Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče

Vyhláška 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)

Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních (MŠMT 1999)

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 28 275/2000-22 (Věstník MŠMT sešit 1/2001)

Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení (MŠMT 2001)

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14 (Věstník MŠMT sešit 3/2002)

Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2002)

Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)

Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25 884/2003-24 (Věstník MŠMT sešit 11/2003)

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11691/2004-24 (Věstník MŠMT sešit 6/2004)

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008, č.j.: 10 844/2005-24

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51 (Věstník MŠMT sešit 11/2007)

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT 21/291/2010-28, př.c. 13)

Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2021

Krajský plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Pardubickém kraji 2020 – 2027

Školní řád ZŠ Ústecká, Česká Třebová

Školní vzdělávací program

3. Vymezení sociálně patologických jevů

Mezi sociálně patologické jevy je v současnosti zařazeno veškeré problémové chování dětí a mládeže (kriminalita, záškoláctví, šikana, vandalismus, zneužívání návykových látek, gamblerství, rasismus, xenofobie, poruchy příjmu potravy, patologické hráčství apod.).

Podstatou našeho Preventivního programu je:

- a) výchova ke zdravému životnímu stylu (i náměty k volnému času)
- b) rozvoj poznávacích, komunikačních, sociálních a praktických (pracovních) dovedností žáků se zaměřením na dovednost řešit konfliktní situaci a odmítnutí všech druhů sociálně patologického chování
- c) nalézání vyváženého psychosociálního klimatu školy (prohloubení komunikace mezi učitelem a žáky, učitelem a rodiči)

- d) zaměření se na prevenci:
- drogové závislosti, alkoholismu a kouření
  - kriminality a delikvence
  - virtuálních drog (PC hry, TV a video, gamblerství)
  - záškoláctví
  - šikany, vandalismu a jiných forem násilí
  - rasismu, xenofobie, intolerance a antisemitismu

II. Cíle Preventivního programu

- stanovit si správný žebříček hodnot
- schopnost zařadit se do kolektivu a obstát v něm
- zlepšovat mezilidské vztahy
- učit se řešit různé problémy
- informovat žáky o účincích návykových látek
- mít zdravé sebevědomí
- umět čelit tlaku vrstevníků
- umět říci „ne“
- naučit se rozlišovat dobré a špatné
- zkvalitnit sociální komunikaci
- umět se ovládat
- umět si vážit sebe samého
- znát zásady slušného chování
- dokázat měnit špatné postoje
- mít správný režim dne
- umět správně trávit volný čas
- znát centra pomoci
- zapojit žáky do školních a mimoškolních aktivit
- znát svá práva a povinnosti
- zajímat se o dění ve škole, ve městě, být aktivní

Cílem PP je zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům a tím dosáhnout zlepšení vztahů v třídním kolektivu a celkově příznivého sociálního klimatu ve škole mezi žáky různých věkových kategorií. Důležitá je i motivace žáků k zásadám zdravého životního stylu (zdravá výživa, fyzická a psychická hygiena, hodnota zdraví, nemoc, léky - jejich pozitivní i negativní stránka), což samozřejmě předpokládá spolupráci s rodiči.

Škola poskytne žákům základní nezkrácené informace o zakázaných, ale volně dostupných návykových látkách, škodlivosti kouření i užívání nikotinových sáčků na jejich organismus, riziku zneužívání drog, drogové prevenci v souvislosti s AIDS a o alkoholismu.

Preventivní program zasahuje výchovnou a naukovou složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd, k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod.

Program sleduje obecné cíle, zejména zaměřené na oblast zdravého životního stylu, na prevenci kriminality mládeže; na prevenci zneužívání návykových látek, různé formy působení na postoje a ovlivňování chování dětí a poskytování široké nabídky pozitivních alternativ chování.

Základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů je výchova dětí a mládeže k péči o své zdraví, k osvojení si pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Součástí našeho programu je i účast pedagogů na odborných školeních a vzdělávacích programech.

III. Metody a formy prevence

Minimální preventivní program navazuje na platné vzdělávací dokumenty, ve kterých je zahrnuta oblast zdravého životního stylu, prevence zneužívání návykových látek, oblast osobního bezpečí žáka, oblast společenskovední, občanská právní a etická.

1. Aktivity pro žáky

Naše škola vychází z osobní odpovědnosti každého žáka, a proto podporuje všechny demokratické principy chování a jednání, které vedou k žádoucímu a příznivému klimatu ve třídách, potažmo v celé škole.

Na naší škole jsou proto rozvíjeny aktivity, které různou měrou podporují kolektivní zapojení žáků do kulturních, sportovních a společenských (občanských) aktivit.

Současně jsou sledovány individuální potřeby žáků, přijímají se pracovní režimy z pohledu zdravotních a bezpečnostních potřeb žáků v souladu s vývojovými, psychologickými a zdravotními možnostmi žáků. Užívají se vhodné formy propagace zdravého životního stylu ve vzdělávání žáků. Provádí se průběžné sledování situace ve škole a dochází k uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí.

Naše škola poskytuje prostor pro zájmovou činnost a smysluplné využívání volného času žáků. Je zajištěna důsledná kontrola dodržování zákona O ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi – Zákon č. 379/2005 sb.. Je zajištěno důrazné potírání kuřáctví (včetně používání elektronických cigaret), užívání LYFTů, požívání alkoholu a dalších návykových látek a opatření k jejich nedostupnosti ve škole a školském zařízení. Dochází k průběžnému sledování konkrétních podmínek a situací ve škole z hlediska rizik výskytu těchto jevů.

Preventivní strategie ve škole respektuje věk a osobní zvláštnosti žáků, stejně tak i podmínky školy (věcné, personální a materiálové).

K formování volných postojů žáka dochází i na přednáškách a besedách, které škola organizuje ve spolupráci s jinými institucemi (PPP, Policií ČR, Úřadem práce v Ústí nad Orlicí, Kulturním centrem v České Třebové apod.).

K upevňování třídních vztahů pořádá naše škola adaptační programy pro 6. ročníky, třídní programy, projekty, lyžařské kurzy, školní výlety a exkurze a návštěvy divadelních a filmových představení a výstav.

Škola se také pravidelně účastní nejen různých školních turnajů a závodů, ale i každoročně pořádaného Týdne sportu, kde si měří síly s žáky ostatních českotřebovských základních škol a nižších ročníků gymnázia.

V rámci plnění nového vzdělávacího plánu je na naší škole kladen hlavní důraz na praktické provázání následujících kompetencí:

a) kompetence komunikativní:

- podporu přátelských vztahů mezi žáky ve třídách i různých ročnících zajišťuje volba samosprávy, plánování třídních výletů a ročníkových exkurzí
- již tradičně se naše škola zapojuje do realizace vánoční výstavy
- návštěvou divadelních představení a výstav (KC Česká Třebová, Východočeské divadlo v Pardubicích)

b) kompetence občanské:

- vedením třídní služby a dalších služeb posilujeme plnění žákovských povinností
- na příkladech aktivní účasti žáků a pedagogů na preventivních programech sociálně patologických jevů učíme žáky toleranci k ostatním lidem, tradicím a netoleranci k rasismu, xenofobii apod.
- účastí na různých závodech a turnajích upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování žáků a hrdost na školu, kterou navštěvují
- zapojením našich žáků do celoměstské akce Den Země vedeme žáky k třídění odpadů a ochraně životního prostředí

c) kompetence pracovní:

- tradiční návštěvou propagační výstavy výrobků SOŠ a SOU technických oborů Skalka Česká Třebová aj. vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení reálných možností při volbě povolání
- naplňováním pracovních postupů a výrobou různých předmětů ve školní dílně rozvíjíme manuální zručnost žáků a zároveň je vedeme k ochraně zdraví a šetření materiálem

d) kompetence sociální a personální:

- pomocí hraní modelových situací (dramatizace soc. rolí v OV) usilujeme o to, aby žáci chápali své role ve společnosti a střídáním těchto rolí zároveň žákům umožníme poznání a pochopení rolí ostatních ve společnosti
- vedeme a motivujeme žáky ke spolupráci a k tvořivé práci pomocí netradičních (interaktivních) metod (brainstorming, podvojný deník, myšlenkové mapy apod.)

Základy minimální prevence na 1. a 2. stupni

Preventivní činnost ve výuce na I. stupni

Primární prevenci na prvním stupni provádí převážně třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výkladu, rozhovoru, samostatné práce, skupinové práce, projektu či dramatizace. Jednotlivá témata budou vyučující s žáky plnit průběžně během školního roku.

Měsíc	Ročník	Téma	Předmět
Září - červen (průběžně)	1. - 3. ročník	Lidé kolem nás	Prvouka
		Člověk a jeho zdraví	
	4. - 5. ročník	Rodina	Vlastivěda, přírodověda
		Soužití lidí	
		Lidské tělo	
		Péče o zdraví, zdravá výživa	
		Partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy	
Návykové látky a zdraví			

K naplnění tohoto cíle se u dětí zaměříme:

- na rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- na posilování komunikačních dovedností - zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- na vytváření pozitivního klimatu - pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- na formování postojů ke společensky akceptovatelným hodnotám - pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, musí korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy musí zohledňovat životní styl rodiny i působení vrstevníků.

Preventivní činnost ve výuce na II. stupni

Preventivním tématům na II. stupni bude věnována systematická pozornost především v následujících předmětech: rodinná výchova, občanská výchova, přírodopis, dějepis, chemie, český jazyk, výtvarná výchova a tělesná výchova. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektového vyučování, skupinové práce, dramatizace apod.

Měsíc	Ročník	Téma	Předmět
Září - červen (průběžně)	6. a 7. ročník	Domov - Pojem domov Prostředí domova Bydliště a jeho okolí	Občanská výchova, Rodinná výchova
		Rodina - Postavení jedince v rodině Role členů rodiny Funkce a vývoj rodiny Vztahy v rodině Úplná a neúplná rodina Náhradní rodinná péče Hospodaření rodiny	
		Zdraví - První pomoc Stravovací návyky Návykové látky	
8. a 9. ročník		Poradíme si se stresem	Občanská výchova, Rodinná výchova
		Život bez drog - využití volného času	
		Alkohol, tabák, nikotinové sáčky	
		Další typy drog, návykové látky a reklama, závislost	
		Umíme žít bez drog, jak odmítnout drogu	
		Nenechat si ublížit	
		Dáváme přednost zdraví a životu	
		Linky bezpečí, dětská krizová centra	
		Já a lidé kolem mne	
		Drogy	
		Kouřit nebo nekouřit	
		Zvědavost se nevyplácí	
		Řešení krizových situací	
		Agresivita, šikana, násilí	
Rozvoj sebepoznání a sebepojetí			

Měsíc	Ročník	Téma	Předmět
		Sexuální výchova, odlišnosti	
		Co je důležité pro povolání -Volba povolání	
		Sociální vztahy	
		Já a lidé kolem mne	
		Asertivita	
		Pozor na drogy, nástrahy reklamních triků	
		Drogy a zákon	
		Náš kamarád bere drogy ... Co dělat?	
		Právní odpovědnost, trestní normy	
		Sexuální deviace	
		Volba životního partnera	
		Zdravé sexuální chování	
		Pohlavní choroby, AIDS	
		Drogy, toxické látky	

Témata PP v rámci ostatních předmětů:

Český jazyk - pozitivní vzory hrdinů z četby, úvahy o životě, hledání životních cílů, mezilidské vztahy

Dějepis - pozitivní vzory osobností, zákony a lidé

Zeměpis - výskyt a pěstování drog, lidské rasy, ohniska národnostních konfliktů

Přírodopis - lidské tělo, sexuální výchova, zdravé životní návyky, účinky návykových látek na organismus, vývoj člověka

Chemie - vznik, výroba a účinky návykových látek a jejich vliv na člověka

Výtvarná výchova - tematické práce k drogám, k estetickému prostředí, k lidským vztahům, k zdravému životnímu stylu

Tělesná výchova - zdravý způsob života, relaxace, duševní hygiena, výchova ke sportu

Pracovní činnosti (péče o dítě) – lidské tělo, sexualita, výchova dětí

2. Spolupráce s rodiči

Pravidelné informace o prospěchu a chování žáků jsou rodičům podávány na rodičovských schůzkách a informačních odpoledních. O plánovaných represivních opatřeních jsou rodiče vždy dopředu informováni písemně, popř. telefonicky. Od března 2021 mohou rodiče sledovat prospěch žáků sledovat v elektronické žákovské knížce.

Akutní výskyty sociálně patologických jevů řeší škola s rodiči okamžitě, doplňuje je zápisem z jednání a vždy nabídne rodičům vhodné poradenství.

Informace jsou poskytovány i elektronickou formou na webových stránkách naší školy, kde naleznou potřebné informace o škole, adresy, telefonní čísla apod. Je zde i možnost využít přímý kontakt na speciální pedagožku Romanu Jurečkovou a kariérní poradkyni Ivanu Kyllarovou.

3. Vzdělávání pedagogů

Učitelé jsou průběžně informováni o nejnovějších poznatcích, nařízeních MŠMT, literatuře, postupech a metodách práce při výskytu sociálně patologických jevů (e-mailem, na poradách pedagogů).

Při plnění PP je kladen důraz na práci třídního učitele a spolupráci s výchovnou poradkyní, metodikem prevence, speciální pedagožkou a učiteli občanské výchovy a rodinné výchovy.

IV. Prevence a postupy při řešení šikany

1. Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování, až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními,
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů,
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený,
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- stává se uzavřeným,
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené,
- může mít ušpiněný nebo poškozený oděv,
- často postrádá nějaké své věci,
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole,
- nedovede uspokojivě vysvětlit odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány

Alarmující pro rodiče žáků mohou být zejména následující projevy, které mohou být příznakem šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi,
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.,
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem,
- dítě nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo školu rádo), odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivějším pozorování znát strach,
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem,
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, může ráno zvracet, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.),
- dítě se vyhýbá docházce do školy,
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu),
- usíná s pláčem, má neklidný spánek,
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně,
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě, odmítá se svěřit s tím, co jej trápí,
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakované ztráty), případně doma krade peníze,
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí,

- u dítěte může být patrná ztráta chuti k jídlu
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, může projevovat i zlobu vůči rodičům,
- dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby poskytoval věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které nemusí být ani příliš silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

2. Krizový plán pro eliminaci či minimalizaci škod v případě, že k šikaně ve škole dojde:

A. škola řeší vlastními silami

Jde o:

1. vytváření pocitu bezpečí pro každého žáka
2. rozvíjení mezilidských vztahů a úcty k životu druhého člověka
3. respekt k individualitě každého jedince
4. etické jednání
5. jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince
6. osobní příklad
7. okamžité řešení všech zárodečných forem šikanování
8. ve školním řádu jasně stanovit pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení
9. zajistit v souladu s pracovním řádem zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, po jeho skončení i během osobního volna, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet
10. aktivně zapojit do prevence šikanování i nepedagogické pracovníky

Strategický postup při vyšetřování šikany:

1. kontaktovat speciálního pedagoga, metodika prevence nebo výchovného poradce
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
3. nalezení vhodných svědků
4. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
5. zajištění ochrany obětem
6. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

B. škola potřebuje pomoc zvenku

- bezprostřední ochrana oběti
- odvést okamžitě ze třídy
- zapojit další pedagogy (popřípadě pomoci oběti) a vedení školy
- ohlásit celou věc Policii ČR a řídit se pokyny policie
- kontaktovat rodiče oběti
- dohodnout postup s Policií, PPP, OSPOD, zřizovatele školy

V. Spolupráce s institucemi

Naše škola spolupracuje s těmito institucemi:

Městský úřad Česká Třebová
Policie ČR
Dům dětí a mládeže v České Třebové
Kulturní centrum v České Třebové
Úřad práce v Ústí nad Orlicí
PPP v Ústí nad Orlicí

V tomto školním roce budeme i nadále pokračovat ve spolupráci s panem Kadlecem, lektorem programu Etika mezi světy, kdy jsou pro žáky připravena následující témata:

1. ročník – Kamarádem být, kamarády mít
  2. ročník - Jsme parta
  3. ročník – Jsme tým
  4. ročník – Plavba po online moři
  5. ročník – Říkat ano, říkat ne
  6. ročník – Bolest - nemoc jménem šikana
Skrytá nebezpečí internetu 1
  7. ročník – Skrytá nebezpečí internetu 2
Sex, AIDS a vztahy
  8. ročník – Jak se nenechat podvést
Přátelství a láska
  9. ročník – Světová náboženství a sekty
Holokaust a předsudky
- Pro rodiče – Vaše dítě a internet

Po každé besedě obdrží metodik prevence vyhodnocení a pokyny, jak dále se třídou pracovat.

V rámci primární prevence proběhnou ve třídách na 1. stupni programy se třídou zaměřené na vytvoření bezpečného prostředí ve třídě.

Dle nabídky budeme pokračovat v projektu Hobit – hodiny biologie pro život, který si dává za cíl informovat žáky o infarktu a mozkové mrtvici, jejích příznacích a jak poskytnout první pomoc.

Dále plánujeme pokračovat v projektu Jeden svět.

Zapojíme se do sbírky Krabice od bot s názvem Splněná přání pod stromečkem, kterou pořádá Diakonie ČCE.

VI. Závěr

PP je základním a určujícím nástrojem prevence sociálně patologických jevů na naší škole, a proto je pro ni závazný. Jeho cílem je splnění daných předsevzetí a aktivní spolupodílení se pedagogů a žáků na jeho záměrech. Je žádoucí kombinovat působení na jednotlivce i skupiny, podporovat informovanost a používání získaných dovedností ve společnosti.

Škola bude nadále poskytovat žákům nabídky využití volného času.

Pokračovat bude i spolupráce se všemi výše uvedenými institucemi a organizacemi.

Česká Třebová, 15. 9. 2022

Mgr. Pavlína Vomáčková

ředitelka školy